

اکوتوریسم کویر در ایران؛ پایداری درآمد، ثروت و توسعه بر اساس الگوی تحلیلی سوآت

(مطالعه موردی: کویر لوت)

دکتر علیرضا استعلاجی*

دکتر معصومه پازکی**

چکیده

ساختار طبیعی سیمای سرزمین ایران و جایگاه منطقه کویری آن دارای تنوع منحصر به فرد و ویژه ای است و جاذبه های بسیاری برای جذب اکوتوریست هایی دارد که علاقمند به شناخت، بررسی و گردش در کویر می باشند.

سناریوی اکوتوریسم کویر، گستره وسیعی از امکانات و فرصتهای راهبردی را فراهم می کند تا در عین مراقبت از محیط اجتماعی - اقتصادی در قلمرو مناطق هدف، موجب اشتغالزایی و درآمد پایدار شده و این، یک کریدور مهم و حیاتی برای نیل به پایداری ثروت و توسعه می باشد و از آنجا که درآمد و ثروت پایدار موتور محرکه ی توسعه پایدار می باشد، لذا با یک سیاستگذاری و برنامه ریزی متقن و باثبات می توان منابع اکولوژیکی کویر مانند آفتاب و ماسه را به عوامل درآمد زا تبدیل کرد و از این طریق راه دستیابی به توسعه ی پایدار و درخور را در مناطق پیرامونی قلمروهای هدف اکوتوریسم کویر تسهیل نمود، از این رو این مقاله کوشش دارد که با رویکرد نظاموار و سیستماتیک و با بهره گیری از مدل تحلیلی سوآت نقاط ضعف و قوت، فرصت ها و تهدیدها را که حاصل گسترش اکوتوریسم کویر در ایران می باشد، شناسایی و مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و سپس به تحلیل و تدوین راهبردها بپردازد و در نهایت سیاست ها و راهکارهای مناسب ارائه دهد.

واژگان کلیدی

اکوتوریسم کویر، درآمد و ثروت پایدار، توسعه ی پایدار، مدل سوآت

*استادگروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرری Al_estelaji@yahoo.com

masomepazoki@yahoo.com

**استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، صندوق پستی تهران - ایران ۳۶۹۷-۱۹۳۹۵

تاریخ پذیرش: ۹۱/۳/۱۹

تاریخ دریافت: ۹۰/۱۰/۵

مقدمه

گردشگری سبب پویایی و تقویت بنیه ی اقتصادی مناطق هدف گردشگری می گردد و یک واقعیت مهم اجتماعی است که از دیدگاه های تعادل فرهنگی و تعادل توسعه ای (عدالت اجتماعی) به آن نگریسته می شود (ضرغام , ۱۳۷۶, ص ۳۹۰) و صنعتی است که به طور بالقوه دارای پایداری است (خیاطی , ۱۳۸۲ , ص ۴۲) و بخش مهمی از این صنعت اکوتوریسم یا بوم گردشگری است که طبق تعریف سازمان جهانی گردشگری " مسافرت به مناطق طبیعی که همراه با احساس مسؤولیت باشد و سبب بهبود سطح زندگی مردم بومی و حفظ محیط زیست شود " ر اکوتوریسم می نامند .

(Herengard , ۱۹۹۴ , p:۳۰)

مطابق با آمارهای رسمی این سازمان رشد اکوتوریسم سالانه از ۱۰ تا ۳۰ درصد در مناطق مختلف خواهد بود و ۷ درصد کل درآمد حاصل از سفرهای برون مرزی جهانیان را تشکیل می دهد. (دربان آستانه , ۱۳۸۵, ص ۵۴) از یک سو امتیازات جغرافیای طبیعی که طبیعت به ما ارزانی داشته , توان بالقوه عظیمی را در خود نهفته دارد که بهره برداری عقلانی از آن می تواند سیمای فضایی را در شکل مطلوبی آمایش دهد (میکائیلی , ۱۳۷۹, ص ۲۲) و از سوی دیگر تنوع اقلیمی ایران باعث شکل گیری زیست بوم ها شگرفی شده و طیف گسترده ای از جوامع گیاهی و جانوری را مستقر کرده است , همچنین در طول دوره ی زمین ساختی , دو پدیده ی زمین ساختی اتفاق افتاده است یکی خشک شدن دریاها و باقی ماندن دو دریا در شمال و جنوب کشور است و دیگری کوهستانی شدن قسمت اعظم آن می باشد و در مناطق مرکزی نواحی خشک , کویری و بیابانی وجود دارد.

روش تحقیق

این پژوهش با بهره گیری از روش ترکیبی انجام گرفته است که ابتدا مطالعات کتابخانه ای صورت گرفته و سپس با مطالعات میدانی و مصاحبه با کارشناسان , فرآیند پژوهش تکمیل شده است . برای تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از روش تحلیلی سوات استفاده شده است .نخست نقاط قوت , ضعف و فرصت ها و تهدید ها شناسایی شده و سپس با نظرخواهی از کارشناسان وزن دهی آنها صورت گرفته است و در نهایت مناسبترین راهبردها اجرایی و اقدامات اولویت دار پیشنهاد داده شد.

تعاریف و مفاهیم

کویر

کویر به زمینی گفته می شود که آن چنان تحت تأثیر نمک است که قابل رویش برای گیاهان (حتی پسته ، خرما ، جو و غیره که به شوری و قلیایی مقاوم هستند) نیستند؛ اما امکان دارد که میزان املاح آن به حدی باشد که گیاهان غیر زراعی ولی مقاوم به شوری و قلیایی مانند گز ، خارشتر ، اشنیان ، نی و) بتوانند در آن برویند، در این صورت "کویرهای گیاه دار" یا "مراتع کویری" خوانده می شوند که در واقع منابع طبیعی تکثیر شونده مناطق خشک هستند اما اگر مقدار املاح خاک از یک حدی تجاوز کند (از ۳ درصد) و یا هدایت الکتریکی مخصوص آن از ۴۳ میلی موس بر سانتی متر بیشتر باشد ، دیگر هیچ گیاهی قادر به رویدن در آن نیست ، در این صورت نمکزارهای فاقد گیاه ولی دارای قشر نمکی (کویرهای واقعی) به وجود می آیند که باید از املاح آنها استفاده کرد.

جاذبه های گردشگری

-کویرهای گیاه دار-

این کویرها ضمن آنکه مراتع کویری و یا منابع طبیعی تکثیر شونده به حساب می آیند دارای جاذبه گردشگری نیز می باشند زیرا در آنها انواع مختلف گیاهان می رویند که به خصوص در فصل بهار بعضی از آنها دارای گل های بسیار زیبا هستند مانند انواع گزها که دارای انواع گل های بنفش توام با رنگ های متنوع هستند .

کویرهای فاقد گیاه:

انواع نمک ها با بلورها و اشکال مختلف ، زیبایی خاصی به هر قسمت از سطح کویرهای فاقد گیاه می بخشند ، در طول دوره ی خشک و گرم تابستان املاح در سطح زمین تجمع کرده و بلورهای مختلف نمک با اشکال مختلف و زیبا ، جلوه ای بسیار زیبا می آفرینند.

جاذبه های گردشگری کویر لوت ایران

لوت ، کویری در منطقه جنوب شرقی ایران و در کرمان قرار دارد که بین دو گسل بهبندان در شرق و نای بند در غرب قرار دارد و جایگاه رخداد زمین لرزه های بزرگی نیز بوده است .

Reference: www.wikimapia.com

در پای کوه های مشرف به کویر بزرگ لوت ، آثاری از سکونت انسان از هزاره چهارم پیش از میلاد مسیح مشاهده شده است ، دره ی سیرچ و ناحیه ی مسکونی آن از زیباترین چشم اندازهای سرسبز حاشیه ی این دشت اسرار آمیز است و ۴۰ مخروط آتشفشان کواترنر در سطح دشت لوت وجود دارد و همچنین دشت هایی از گدازه های بازالتی چاله چاله نظیر گندم بریان در آن مشاهده می شود.

تپه ماسه ای:

در شرق لوت منطقه ای وجود دارد که به تپه های ماسه ای معروف است . ارتفاع این تپه ها تا ۵۰۰ متر هم می رسد ، ناهمواریهای ماسه ای به شکل برخان ، هرم های ماسه ای و تپه های طولی دیده می شود ، در این منطقه

در این منطقه باد شمال غربی که حاکم بر این نواحی است شن ها را جمع کرده و به صورت تپه روی هم انباشته است ، خورشید سوزانی که به روی آن می تابد آن را به صورت آهن گداخته در می آورد و این تپه ها به مرور زمان با وزش باد و با انباشته شدن روی هم هرم ماسه ای زیبایی را به وجود می آورند.

پهنه های شنی موج

بزرگترین پهنه ی شنی موج در کویر لوت قرار دارد که این تپه ها از گیاه پوشیده شده اند و یکی از شگفتی های همزیستی بین خاک ، آب و گیاه به شمار می آیند که به "گلدان بیابان " معروف می باشند . این پهنه ها به شکل چند ضلعی های متعددی هستند که با طیف رنگی قهوه ای روشن تا خاکستری منظره بسیار زیبایی را تشکیل می دهند.

کلوت ها:

کلوت ها به خندق های بسیار عظیم که حاصل فرسایش آبی و بادی می باشند گفته می شوند که به عنوان یک پدیده ی بی نظیر در دنیا شناخته شده اند , رود شور در مرطوب کردن دیواره ی کلوت ها اثر کافی داشته و فرسایش آن ها را تسهیل کرده است و مهمترین بادی که دیواره کلوت ها را فرسایش می دهد , باد ۱۲۰ روزه ی سیستان است, کلوت ها یکی از بزرگترین عارضه های طبیعی کلوخی دنیا و زیباترین پدیده ی کویر به شمار می آیند.

Reference: www.forum.ghoghous.ir

جاذبه نبکا:

درختان و درختچه های گز در بیابان لوت جای گرفته اند که به آن "نبکا" یا "تله ی گیاهی" گفته می شود , نبکاها در نزدیکی گرمترین نقطه ی کره ی زمین در شهاد می رویند و طول آنها به ۱۰ متر می رسد . عناصر تشکیل دهنده ی نبکا شامل ماسه , رس و سیلت است و از عمده ترین گونه های نبکا در کویر لوت می توان به گز اشاره نمود.

Reference: www.spadanabike.ir

گندم بریان یا ریگ سوخته

گندم بریان تپه ای پوشیده از گدازه های سیاه رنگ آتشفشانی است که در ۸۰ کیلومتری شمال شهداد در کویر لوت قرار دارد، دمای هوا در این منطقه در تابستان به ۶۷ درجه سانتی گراد می رسد و از این رو به عنوان گرمترین نقطه ی روی کره زمین شناخته شده است ، در روی زمین گندم بریان ، سنگ ها هر کدام به حالتی در آمده و فرسایش بادی هم در مرور زمان نگاره های زیبایی را از همنشینی سنگ و شن آفریده است . تل گندم بریان با مساحت ۴۸۰ کیلومتر در شرق رود شور قرار دارد و سطح آن از گدازه های آتشفشانی سیاه رنگ پوشیده شده است ، رنگ تیره این خط با جذب حرارت خورشید موجب افزایش گرمای منطقه می شود.

رود شور:

این رود تنها رودی است که در اعماق کویر لوت جریان دارد و در طول سال پر آب می باشد . آب این رودخانه بسیار شور و هر چه به چاله مرکزی لوت نزدیک تر می شود بر اثر گذاشتن از بسترهای شور و . نیز تبخیر شدن آب ، غلظت املاح در آن به حدی زیاد می شود که در کناره های قسمت پایینی آن کیلومترها اثری از گیاه دیده می شود و این رود قبل از رسیدن به معدن نمک به علت بالا رفتن غلظت نمک مثل ماست می شود .

(www.irna.ir)

یاردانگ:

باد در مناطق صحرائی به ویژه در زمین های سست ، موجب تشکیل شیارهای طویل می گردد که یاردانگ نامیده می شود که در حد فاصل شیارها تپه های موازی شکل یاردانگ ها هم جهت با باد غالب منطقه باقی می مانند و یاردانگ های منطقه لوت بر اساس ابعاد و عامل فرسایش به دو گروه تقسیم می شوند : یاردانگ های بزرگ حاصل فرسایش آبی – بادی و یاردانگ های کوچک که فقط تحت تأثیر فرسایش بادی هستند.

(www.irandesert.com)

دریاچه شور گز هامون:

در بیابان لوت در انتهای جنوبی ترین قسمت کلوت ها و ریگ یلان ، یعنی بین این دو عارضه ی زیبای بیابانی دریاچه ای ایجاد شده که به دریاچه ی شور گز هامون معروف است .

(www.mehremihan.com)

تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از مدل سوات

جدول شماره ۱: شناسایی و تعیین عوامل داخلی (ضعف ها و قوت ها)

شاخص ها	عوامل داخلی
نقاط قوت	<p>۱-برخورداری از جاذبه های بی نظیری همانند یاردانگ , نبکا , رودشور, گندم بریان و.. www.irna.ir</p> <p>۲-قرار داشتن گرم ترین نقطه ی کره زمین در این منطقه www.irandesert.com</p> <p>۳-پوشش گیاهی منحصر به فرد در نبکاها</p> <p>۴-وجود مرتفع ترین هرم های ماسه ای دنیا</p> <p>۵-وجود دریاچه شور گز هامون</p> <p>۶-وجود ۴۰ مخروط آتشفشانی کوآترنر</p> <p>۷-وجود بزرگترین عارضه ی طبیعی کلوخی دنیا (کلوت ها www.mehremihan.com</p> <p>۸-وجود هامادا</p> <p>۹-وجود پتانسیل های طبیعی مناسب برای توسعه ی اکوتور کویر</p> <p>۱۰-درآمد زایی و اشتغالزایی ساکنین مناطق پیرامونی خصوصا" در استان کرمان</p>
نقاط ضعف	<p>۱-ضعف زیر ساخت های حمل و نقلی مناسب</p> <p>۲-کمبود و ضعف زیر ساخت های انسانی , فنی , اقتصادی و اجتماعی</p> <p>۳-کمبود اطلاع رسانی و تبلیغات</p> <p>۴-عدم وجود امکانات و تأسیسات مناسب برای اقامت گردشگران</p> <p>۵-عدم معرفی دقیق جاذبه های گردشگری کویر در داخل و خارج کشور</p> <p>۶-ناکافی بودن تعداد تورلیدرها و افراد متخصص</p> <p>۷-ناکافی بودن مطالعات صورت گرفته</p>

جدول شماره ۲: شناسایی و تعیین عوامل خارجی (فرصت ها و تهدیدها)

شاخص ها	عوامل داخلی
فرصت ها	<p>۱- نزدیکی به کرمان</p> <p>۲- ایجاد مراکز و مجتمع های تحقیقاتی اکوتور و به طور خاص اکوتور کویر</p> <p>۳- امکان بهره گیری از فناوری های نوین اطلاعات و ارتباطات</p> <p>۴- برگزاری نمایشگاه های متعدد گردشگری در داخل و خارج کشور</p> <p>۵- قابلیت جذب بالای اکوتور کویر</p> <p>۶- وجود پدیده های زمین ساختی و جغرافیایی متعدد جهت مطالعه ی زمین شناسان و جغرافیدانان و ...</p> <p>۷- وجود تعداد بی شماری از علاقمندان به اکوتورهای کویر</p>
تهدید ها	<p>۱- کمبود برنامه های پژوهشی و تحقیقات کاربردی</p> <p>۲- ناکافی و نامناسب بودن برنامه ها و دوره های آموزشی در زمینه ی ارتقای دانش و مهارت تورلیدرها</p> <p>۳- عدم بازاریابی کارآ و اثربخش</p> <p>۴- نبود پایگاه اطلاعات مکانی و توصیفی</p> <p>۵- آلودگی های زیست محیطی</p> <p>۶- تخریب پوشش گیاهی کویرهای دارای گیاه و نبکها</p>

ارزیابی و تجزیه و تحلیل عوامل داخلی و خارجی در راستای تدوین راهبردها

در این مرحله هر یک از عوامل استراتژیک که در ماتریس اولویت های داخلی و خارجی اولویت بندی شده اند ، مورد ارزیابی قرار می گیرند و با استفاده از ضرایب و رتبه های خاص امتیاز بندی می شوند.

جدول شماره ۳: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (قوت ها و ضعف ها) در راستای تدوین راهبردهای توسعه ی اکوتور کویر لوت

شاخص ها	عوامل داخلی	ضریب	رتبه	امتیاز نهایی
نقاط قوت	۱- برخورداری از جاذبه های بی نظیری همانند یاردانگ , نبکا , رودشور, گندم بریان و...	۰/۰۸	۴	۰/۳۲
	۲- قرار داشتن گرم ترین نقطه ی کره زمین در این منطقه	۰/۰۸	۴	۰/۳۲
	۳- پوشش گیاهی منحصر به فرد در نبکاها	۰/۰۷	۴	۰/۲۸
	۴- وجود مرتفع ترین هرم های ماسه ای دنیا	۰/۰۷	۴	۰/۲۸
	۵- وجود دریاچه شور گز هامون	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
	۶- وجود ۴۰ مخروط آتشفشانی کوآترنر	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
	۷- وجود بزرگترین عارضه ی طبیعی کلوخی دنیا (کلوت ها)	۰/۰۶	۴	۰/۲۴
	۸- وجود هامادا	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
	۹- وجود پتانسیل های طبیعی مناسب برای توسعه ی اکوتور کویر	۰/۰۵	۴	۰/۲۰
	۱۰- درآمد زایی و اشتغالزایی ساکنین مناطق پیرامونی خصوصا" در استان کرمان	۰/۰۶	۴	۰/۲۴
نقاط ضعف	۱- ضعف زیر ساخت های حمل و نقلی مناسب	۰/۰۵	۲	۰/۱۰
	۲- کمبود و ضعف زیر ساخت های انسانی , فنی , اقتصادی و اجتماعی	۰/۰۷	۲	۰/۱۴
	۳- کمبود اطلاع رسانی و تبلیغات	۰/۰۶	۱	۰/۰۶
	۴- عدم وجود امکانات و تأسیسات مناسب برای اقامت گردشگران	۰/۰۵	۱	۰/۰۵
	۵- عدم معرفی دقیق جاذبه های گردشگری کویر در داخل و خارج کشور	۰/۰۶	۱	۰/۰۶
	۶- ناکافی بودن تعداد تولیدرها و افراد متخصص	۰/۰۵	۲	۰/۱۰
	۷- ناکافی بودن مطالعات صورت گرفته	۰/۰۴	۲	۰/۰۸
جمع		۱	۲/۹۲	

تجزیه و تحلیل داده ها بیانگر این واقعیت است که امتیاز حاصل از ارزیابی عوامل داخلی برابر با ۲/۹۲ می باشد ، با توجه به مطالب ارائه شده ، عدد بیش از ۲/۵ مبین قوت داخلی می باشد ، لذا این سیستم دارای قوت می باشد.

جدول شماره ۴ : ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (فرصت ها و تهدید ها) در راستای تدوین راهبردهای توسعه ی اکوتور کویر لوت

شاخص ها	عوامل خارجی	ضریب	رتبه	امتیاز نهایی
فرصت ها	۱- نزدیکی به کرمان	۰/۰۶	۴	۰/۱۸
	۲- ایجاد مراکز و مجتمع های تحقیقاتی اکوتور و به طور خاص اکوتور کویر	۰/۰۹	۴	۰/۳۶
	۳- امکان بهره گیری از فناوری های نوین اطلاعات و ارتباطات	۰/۰۸	۴	۰/۳۲
	۴- برگزاری نمایشگاه های متعدد گردشگری در داخل و خارج کشور	۰/۰۹	۴	۰/۳۶
	۵- قابلیت جذب بالای اکوتور کویر	۰/۰۷	۳	۰/۲۱
	۶- وجود پدیده های زمین ساختی و جغرافیایی متعدد جهت مطالعه ی زمین شناسان و جغرافیدانان و ...	۰/۰۸	۳	۰/۲۴
	۷- وجود تعداد بی شماری از علاقمندان به اکوتورهای کویر	۰/۰۶	۳	۰/۱۸
تهدیدها	۱- کمبود برنامه های پژوهشی و تحقیقات کاربردی	۰/۰۹	۲	۰/۱۸
	۲- ناکافی و نامناسب بودن برنامه ها و دوره های آموزشی در زمینه ی ارتقای دانش و مهارت تولیدرها	۰/۰۶	۲	۰/۱۲
	۳- عدم بازاریابی کارآ و اثربخش	۰/۰۸	۲	۰/۱۶
	۴- نبود پایگاه اطلاعات مکانی و توصیفی	۰/۰۷	۲	۰/۱۴
	۵- آلودگی های زیست محیطی	۰/۰۴	۱	۰/۰۴
	۶- تخریب پوشش گیاهی کویرهای دارای گیاه و نبکها	۰/۰۶	۲	۰/۱۲
جمع		۰/۹۳		۲/۶۷

نتایج حاصل از ارزیابی ماتریس خارجی حاکی از این است که امتیاز بدست آمده (۲/۶۷) بیشتر از ۲/۵ می باشد و این بدان معناست که فرصت ها بر تهدیدها غلبه دارد و مبین شرایط مطلوب در محدوده ی مورد مطالعه می باشد.

جدول شماره ۵ : نظام تحلیل راهبردهای بهره گیری از پتانسیل اکوتور کویر لوت

SO راهبردهای رقابتی/تهاجمی	WO راهبردهای بازنگری
<p>۱- بهره گیری هدفمند از افزایش انگیزه در بین جوانان و محققین</p> <p>۲- مستندسازی منابع عمده ی گردشگری کویر لوت</p> <p>۳- بهبود وضعیت بازاریابی داخلی و خارجی</p> <p>۴- توسعه ی خدمات اطلاع رسانی گردشگری کویر لوت</p> <p>۵- استفاده از نیروهای متخصص و با تجربه به منظور ایجاد تشکل های تعاونی مردمی (رکن الدین , ۱۳۸۴, ص ۲۳)</p> <p>۶- مرحله بندی فرآیند توسعه ی اکوتور کویر لوت</p>	<p>۱- بازنگری در شناخت ظرفیت های اکوتوریستی منطقه</p> <p>۲- بازنگری در نحوه برنامه ریزی و سیاستگذاری</p> <p>۳- بازنگری درباره ی نحوه ی مشارکت بخش خصوصی</p> <p>۴- بازنگری در میزان سهم اکوتور کویر در ایجاد درآمد ارزی برای جوامع محلی</p> <p>۵- بازنگری در مورد ارائه و شرایط زیر ساختهای انسانی , فنی , اجتماعی و فرهنگی</p> <p>۶- ضرورت سنجی توسعه ی اکوتور کویر</p>
ST راهبردهای تنوع	WT راهبردهای تدافعی
<p>۱- تنوع بخشی به امکانات , فعالیت ها , تبلیغات و خدمات</p> <p>۲- تأمین امنیت</p> <p>۳- تخصیص اعتبارات در جهت توسعه ی منابع , زیر ساخت ها و امکانات (جهانیان , ۱۳۸۹, ص ۷۲)</p> <p>۴- تنوع بخشی به اشتغال</p> <p>۵- ارتقای کیفی نحوه ی اطلاع رسانی درباره ی جاذبه های بوم گردشگری کویر لوت</p> <p>۶- ارتقای کیفی استانداردهای خدمات</p>	<p>۱- آموزش نیروهای متخصص زیرا نیروی انسانی مطلع و آموزش دیده از عواملی است که موفقیت سازمان را تضمین می کند. (قدیری معصوم و ریاحی , ۱۳۸۳, ص ۱۹۵)</p> <p>۲- تدوین مقررات و قوانین ویژه جهت کاهش اثرات منفی زیست محیطی</p> <p>۳- ایجاد بسترهای قانونی مناسب جهت فعالیت بخش خصوصی</p> <p>۴- سازماندهی توسعه ی بوم گردشگری کویر</p> <p>۵- متنوع سازی بخش گردشگری کویر از جهت رصد ستارگان , دیدن جنگل های تاغ و گز و ...</p> <p>۶- اولویت بندی جاذبه های اکوتور کویر بر اساس نیاز بازار داخلی و خارجی</p>

نتیجه گیری

یکی از راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار، ایجاد اشتغال پایدار و به موازات آن درآمد و ثروت پایدار می باشد که این دو همراه با حفاظت از منابع زیست محیطی، پایداری توسعه را برای مناطق به همراه می آورد. یکی از گزینه ها و راهبردهای اشتغال، درآمد و ثروت پایدار، اکوتوریسم مبتنی بر جاذبه ها و توانهای بالقوه کویر می باشد زیرا که برای سازماندهی فضایی مطلوب تر منطقه مورد مطالعه، نیاز به متنوع ساختن اشتغال و گسترش فعالیت هایی است که تحرک و پویایی جامعه را تضمین می کند. در نهایت می توان گفت با یک برنامه ریزی اصولی، کل نگر و آینده نگر و توجه به راهبردهای ارائه شده در جدول شماره ۵، می توان با گسترش و توسعه ی این صنعت نوپا علاوه بر دستیابی به مزیت های نسبی و فرصت هایی که بدانها اشاره شد به اهداف توسعه ی پایدار گردشگری یعنی: بهبود کیفیت زندگی جامعه ی میزبان، تأمین تجارب کیفی برای گردشگران و حفظ کیفیت محیط زیست (مهدیزاده، ۱۳۷۹، ص ۱۳) دست یافت.

منابع:

- ۱-جهانیان، منوچهر و زندی، ابتهال، (۱۳۸۹)، بررسی پتانسیل های مناطق کویری و بیابانی مناطق اطراف استان یزد با استفاده از الگوی تحلیلی سوآت، پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ی ۷۴
- ۲-خیاطی، مهدی، (۱۳۸۲)، توریسم روستایی و تأکید آن بر جوامع روستایی تایلند، ماهنامه اجتماعی - اقتصادی جهاد، شماره ۲۵۷
- ۳-دربان آستانه، علیرضا، (۱۳۸۵)، گردشگری پایدار روستایی و شاخص های ارزیابی آن، ویژه نامه نخستین همایش توسعه ی گردشگری روستایی و عشایری، انتشارات سازمان دهیاری ها و شهرداری های کشور
- ۴-ضرغام، حمید، (۱۳۷۶)، راهکارهای توسعه ی جهانگردی در جمهوری اسلامی ایران، مجموعه مقالات نخستین همایش جهانگردی و جمهوری اسلامی ایران، ج ۱، کیش
- ۵-قدیری معصوم، مجتبی و ریاحی، وحید، (۱۳۸۳)، بررسی محورها و چالش های مدیریت روستایی در ایران، مجله پژوهش های جغرافیایی دانشگاه تهران، شماره ۵

۶-مهدیزاده,جواد,(۱۳۷۹),توسعه ی گردشگری از دیدگاه برنامه ریزی شهری و منطقه ای , مجله ی شهرداری ها , شماره ۱۵

۷-میکائیلی , علیرضا,(۱۳۷۹),برنامه ریزی توریستی بر اساس اصول اکولوژیکی ,پژوهش های جغرافیایی , شماره ۳۹

۸-Herengaard, clan, (۱۹۹۴), Ecotourism, The journal of tourism studies, vol: ۱۵, No: ۲

۹-www.mehremihan.com

۱۰-www.irna.ir

۱۱-www.irandesert.com

۱۲-www. forum.ghoghnous.ir

۱۳- www.spadanabike.ir